

Smluvní právo

Barbora Vlachová

Edice učebních textů

Odborné nakladatelství Vysoké školy ekonomie a managementu

 VŠEM

VYSOKÁ

ŠKOLA

EKONOMIE

A MANAGEMENTU

SMLUVNÍ PRÁVO

Smluvní právo

Seznam autorů:

JUDr. Mgr. Barbora Vlachová, Ph.D.

Copyright © Vysoká škola ekonomie a managementu 2022

Vydání první. Všechna práva vyhrazena

ISBN: 978-80-88330-45-5

Vysoká škola ekonomie a managementu

www.vsem.cz

Žádná část této publikace nesmí být publikována a šířena žádným způsobem a v žádné podobě bez výslovného svolení vydavatele.

Obsah

Seznam obrázků	6
Seznam tabulek	7
Značky a symboly v učebním textu	8
Předmluva	9
1. KAPITOLA: ZÁKLADY ZÁVAZKOVÉHO PRÁVA	11
1.1 Majetková práva	12
1.1.1 Absolutní majetková práva	12
1.1.2 Relativní majetková práva	13
1.2 Závazek	13
1.2.1 Obsah závazků	13
1.2.2 Druhy závazků	14
1.2.3 Vznik závazků	15
1.2.4 Společné závazky	16
1.3 Promlčení a prekluze	17
2. KAPITOLA: SMLOUVA	20
2.1 Smlouva	21
2.2 Uzavření smlouvy	22
2.2.1 Proces uzavření smlouvy	23
2.2.2 Zvláštní způsoby uzavírání smluv	23
2.3 Obsah smlouvy	24
2.4 Forma smlouvy	25
2.5 Účinky smlouvy	27
2.6 Smlouva o smlouvě budoucí	27
3. KAPITOLA: SMLOUVY SE SPOTŘEBITELI	31
3.1 Ochrana spotřebitele	32
3.2 Spotřebitel	33
3.3 Spotřebitelské smlouvy	34
3.3.1 Zvlášť zakázaná ujednání	35
4. KAPITOLA: ZMĚNY A ZÁNİK ZÁVAZKŮ	40
4.1 Změny závazků	41
4.1.1 Změny závazku v subjektu	41
4.1.2 Změny závazků v obsahu	43
4.2 Zánik závazků	45
4.2.1 Splnění	45
4.2.2 Dohoda	46

4.2.3	Započtení	46
4.2.4	Odstupné	47
4.2.5	Splynutí	47
4.2.6	Prominutí dluhu	48
4.2.7	Výpověď	49
4.2.8	Odstoupení od smlouvy	49
4.2.9	Následná nemožnost plnění	49
4.2.10	Smrt dlužníka nebo věřitele	50
5.	KAPITOLA: ZAJIŠTĚNÍ A UTVRZENÍ ZÁVAZKŮ	54
5.1	Zajištění závazků	55
5.1.1	Zástavní právo	55
5.1.2	Zadržovací právo	56
5.1.3	Ručení	57
5.1.4	Zajišťovací převod práva	57
5.1.5	Dohoda o srážkách ze mzdy a jiných příjmů	57
5.1.6	Finanční záruka	58
5.2	Utvrzení závazků	60
5.2.1	Smluvní pokuta	60
5.2.2	Uznání dluhu	61
6.	KAPITOLA: VYBRANÉ SMLUVNÍ TYPY	64
6.1	Smluvní typy	65
6.1.1	Koupě	65
6.1.2	Nájem	66
6.1.3	Zápůjčka	67
6.1.4	Úvěr	67
6.1.5	Příkaz	68
6.1.6	Obchodní zastoupení	68
6.1.7	Dílo	69
6.1.8	Společnost	69
7.	KAPITOLA: ZÁVAZKY Z DELIKTŮ A JINÝCH PRÁVNÍCH DŮVODŮ	74
7.1	Obecná odpovědnost za škodu	75
7.1.1	Subjektivní a objektivní odpovědnost	75
7.1.2	Předpoklady odpovědnosti za škodu	77
7.1.3	Rozsah a způsob náhrady škody	78
7.2	Zvláštní případy odpovědnosti za škodu	79
7.2.1	Škoda způsobená těmi, kteří nemohou posoudit následky svého jednání	79
7.2.2	Škoda způsobená osobou s nebezpečnými vlastnostmi	80
7.2.3	Škoda z provozní činnosti	80
7.2.4	Škoda způsobená provozem zvlášť nebezpečným	80
7.2.5	Škoda na nemovité věci	80
7.2.6	Škoda z provozu dopravních prostředků	81
7.2.7	Škoda způsobená zvířetem	81
7.2.8	Škoda způsobená věcí	82
7.2.9	Škoda způsobená vadou výrobku	83

7.2.10 Škoda na převzaté, odložené a vnesené věci	83
7.2.11 Škoda způsobená informací nebo radou	84
7.3 Bezdůvodné obohacení	84
7.4 Nepříkázané jednání	85
7.5 Upotřebení cizí věci ku prospěchu jiného	85
7.6 Nekalá soutěž	86
7.6.1 Generální klauzule	86
Glosář	91
Prameny	94
Vzorový test	96

Seznam obrázků

Obrázek 4.1 Změny závazků v obsahu	43
Obrázek 7.1 Formy zavinění	77

Seznam tabulek

Tabulka 2.1 Místo splnění	46
Tabulka 4.1 Výpovědní doby u vybraných závazků	49
Tabulka 7.1 Skutkové podstaty nekalé soutěže	87

Značky a symboly v učebním textu

Struktura distančních učebních textů je rozdílná již na první pohled, a to např. v zařazování grafických symbolů – značek.

Specifické grafické značky umístěné na okraji stránky upozorňují na definice, cvičení, příklady s postupem řešení, klíčová slova a shrnutí kapitol. Značky by měly studenta intuitivně vést tak, aby se již po krátkém seznámení s distanční učebnicí dokázal v textu rychle a snadno orientovat.

Definice

Upozorňuje na definici nebo poučku pro dané téma.

Příklad

Označuje příklad praktické aplikace učiva včetně řešení.

Otázky k procvičení a úkoly

Označuje otázky a úkoly s postupem řešení na konci kapitoly.

Klíčová slova

Upozorňuje na důležité výrazy či odborné termíny nezbytné pro orientaci v daném tématu.

Shrnutí kapitoly

Shrnutí kapitoly se zařazuje na konec dané kapitoly. Přehledně, ve strukturovaných bodech shrnuje to nejpodstatnější z předchozího textu.

Předmluva

Publikace Smluvní právo navazuje na výuku základních právních pojmů a profilových předmětů z teorie práva a občanského práva a prohlubuje znalosti studentů v oblasti práva závazkového.

Závazky patří do skupiny relativních majetkových práv a vznikají převážně na základě dohody stran z uzavřených smluv. Závazky však mohou vznikat i na základě jiných právních skutečností, např. z protiprávních jednání, z bezdůvodného obohacení apod.

Zejména v oblasti smluvních závazků přinesla významné změny rekonstrukce soukromého práva, neboť došlo ke sjednocení pravidel občanskoprávních a obchodněprávních závazků. Ty byly dříve upraveny odděleně, kdy se obchodní závazky řídily především úpravou obsaženou v obchodním zákoníku, občanskoprávní závazky pak byly podřízeny především zákoníku občanskému. Tuto dvojkojnost právní úpravy odstranil až nový občanský zákoník.

Publikace Smluvní právo seznamuje se základními pojmy závazkového práva a vysvětluje zejména to, jakým způsobem závazky vznikají, jak zanikají a za jakých podmínek může dojít ke změně závazků, ať už v osobě, nebo v obsahu.

Dále budou představeny základní principy při uzavírání smluv, proces uzavření smlouvy a nejdůležitější smluvní typy.

Vysvětleny budou i způsoby, jakými lze závazek utvrdit nebo zajistit, a získat tak jako věřitel výhodnější postavení. Na zajištění závazků je přitom zásadně vhodné myslet už při uzavření smlouvy.

Nakonec budou představeny i závazky vznikající z jiných právních skutečností než z důvodu uzavření smlouvy. Jedná se např. o závazkové poměry vzniklé z protiprávního jednání, kdy jeho typickým soukromoprávním důsledkem je vznik odpovědnosti za škodu nebo za nemajetkovou újmu.

Dalšími typy mimosmluvních závazků jsou např. bezdůvodné obohacení, nepřikázané jednatelství, nebo upotřebením věci ku prospěchu jiného.

Předkládaná publikace tak přináší základní orientaci v závazkovém právu, zejména v oblasti závazků smluvních.

Získané poznatky si mohou studenti rozšířit v případech cvičení, která výklad doplňují. Příklady pak reflektují skutečná soudní rozhodnutí, kdy se jedná zejména o judikaturu Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu ČR.

Získané poznatky studenti zúročí zejména při studiu, avšak publikace je zaměřená i prakticky, kdy získané poznatky procvičuje na příkladech z praxe, včetně upozornění na ustálenou soudní praxi. Studenti tedy mohou nabyté poznatky o závazkovém právu uplatnit jak v pracovním, tak i v osobním životě.

JUDr. Mgr. Barbora Vlachová, Ph.D.

1

kapitola

Základy závazkového práva

1. kapitola

Základy závazkového práva

Úvod

V úvodní kapitole, která poskytuje úvod do závazkového práva, bude zejména definován pojem majetkových práv a nastíněn rozdíl mezi absolutními a relativními majetkovými právy.

Dále bude vysvětlen samotný pojem závazku a budou popsány způsoby, jakými mohou závazky vzniknout.

V neposlední řadě pak bude pojednáno o společných dlužích a závazcích, tedy o situacích, kdy na jedné, nebo na obou stranách závazku vystupuje více osob. Bude vysvětleno, jaká se na tyto situace aplikují pravidla.

Cíle kapitoly

- Seznámit se se závazky, které označujeme jako relativní majetková práva.
- Zopakovat si základní pojmy občanského a závazkového práva.
- Pochopit definici závazků.
- Naučit se, jakým způsobem vznikají závazky.
- Zorientovat se v problematice společných dluhů a závazků.

1.1

Majetková práva

DEFINICE

Absolutní a relativní majetková práva

Právo absolutní svědčí určité osobě je charakterizováno tím, že působí vůči každému; svědčí individuálně určené osobě, zatímco ostatní mají povinnost oprávněného při výkonu práva nerušit.

Relativní právo působí jen mezi danými osobami, kdy věřitel má právo na plnění od určitého dlužníka.

Občanské právo hmotné patří mezi nejdůležitější právní odvětví právního řádu. Občanské právo hmotné upravuje především právní vztahy, které řadíme do kategorie rodinného práva, věcných práv, dědického práva, závazkového práva, práva duševního vlastnictví, osobnostních práv a dalších.

Z hlediska práv majetkových můžeme rozlišovat práva:

- absolutní,
- relativní.

Právo absolutní je charakterizováno tím, že působí „vůči každému“. Svědčí tedy konkrétní individuálně určené osobě, zatímco ostatní osoby mají povinnost oprávněného při výkonu tohoto práva nerušit; jde o absolutní právní vztah. Absolutními jsou kromě v zákoně vymezených majetkových práv i některá práva nemajetková – například práva osobnostní.

Subjekt absolutního majetkového práva tak není při užívání věci vázán na jakoukoli součinnost jiné osoby; všichni ostatní jsou však povinni nerušit výkon absolutního práva této osoby. Oproti tomu právo relativní působí jen mezi osobami konkrétními, individualizovanými (Spáčil a kol., 2021, s. 1.). V relativních právních vztazích tedy existují vzájemná práva a povinnosti (minimálně) dvou stran tohoto vztahu.

1.1.1 Absolutní majetková práva

Jak již bylo řečeno výše, absolutní majetková práva jsou charakteristická tím, že působí *erga omnes* (vůči všem) a odpovídá jim povinnost neurčitého počtu subjektů (tj. každého, kdo tímto právem může být dotčen) toto právo nerušit.

Předmětem absolutního majetkového práva je věc v právním slova smyslu. Nový občanský zákoník definuje věc v ustanovení § 489, na základě kterého považujeme za věc vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí. Občanský zákoník tak definuje pojem věci velmi široce.

Osoba, které svědčí věcné právo, musí být vždy individuálně určena.

Do skupiny absolutních majetkových práv patří věcná práva a dědické právo. Mezi věcná práva řadíme:

- vlastnické právo,
- držbu,
- spoluvlastnictví,
- věcná práva k věci cizí,
- správu cizího majetku.

CVIČENÍ 1

Jaká práva řadíme mezi tzv. věcná práva k věci cizí?

1.1.2 Relativní majetková práva

Relativní majetková práva jsou zastoupena tzv. závazky. Jako závazky můžeme zjednodušeně označit vztahy mezi věřiteli a dlužníky.

Obsahem závazku jsou práva a povinnosti těchto dvou (případně více) osob v rámci závazkového vztahu.

Funkcí závazků je zabezpečit uspokojování lidských potřeb ve vzájemné součinnosti více osob.

Věřitel je tím, kdo má právo od dlužníka požadovat určité plnění. Dlužník je povinen takové plnění věřiteli poskytnout. Hovoříme pak o tom, že věřitel má vůči dlužníku pohledávku, dlužník vůči věřiteli dluh.

Pro závazky jako relativní majetkové vztahy pak platí, že práva a povinnosti dlužníka a věřitele nevyplývají z vlastnictví k určité věci, což je typické právě pro práva absolutní.

1.2

Závazek

DEFINICE

Závazek

Závazek představuje vztah mezi věřitelem a dlužníkem, kdy věřitel má od dlužníka právo na určité plnění (pohledávku), zatímco dlužník má povinnost věřiteli plnění (dluh) poskytnout.

Závazkové právo upravuje právní vztahy, ve kterých má věřitel od dlužníka právo na určité plnění a dlužník je povinen toto plnění poskytnout. Ne vždy je však rozlišení toho, kdo je v rámci daného závazku dlužníkem a kdo věřitelem, zcela zřejmé, neboť často jsou práva a povinnosti stran v rámci závazku provázána tím způsobem, že subjekt může vystupovat jako dlužník i jako věřitel. Obě strany tedy mají povinnost něco plnit, a zároveň mají nárok na plnění od druhé strany.

1.2.1 Obsah závazků

Obsahem závazku jsou vzájemná práva a povinnosti jejich subjektů. Rozlišujeme čtyři základní typy povinností subjektů závazků, a to:

- něco dát – např. darovací smlouva,
- něco konat – např. pracovní smlouva,
- něco strpět – např. služebnost doživotního bezplatného užívání bytu,
- něco nekonat – např. zdržet se zásahů do práva na ochranu osobnosti.

Obvykle jsou práva a povinnosti subjektů provázána, tudíž z práva jedné strany vyplývá povinnost druhé strany. To platí zejména pro závazky vzniklé ze smlouvy.

1.2.2 Druhy závazků

Závazky můžeme dělit podle různých kritérií a rozlišovat tak různé druhy závazků. Z hlediska právní skutečnosti, která zakládá vznik závazku, hovoříme o závazcích smluvních a závazcích mimosmluvních.

Z hlediska důvodu vzniku závazku rozlišujeme závazky:

- kauzální,
- abstraktní.

Kauzální závazek (jak už název napovídá) je spojen s výslovně vyjádřenou kauzou (důvodem). Kauza závazku slouží k určení, jaká práva a povinnosti jsou spojeny s konkrétním závazkem. Určuje typ ekonomického vztahu, který mezi stranami existuje. Právním důvodem vzniku závazku může být smlouva, nebo jiná právní skutečnost závazek zakládající. Kauza závazku však vyjadřuje, jaký hospodářský cíl je jí sledován – z jakého (ekonomického) důvodu tak strany učinily (za účelem směny věcí/ směnná smlouva, koupě věci/kupní smlouva, výpůjčka věci/smlouva o výpůjčce, nájem věci/nájemní smlouva atd.) (Petrov, Výtisk, Beran a kol., 2019, s. 1862).

Abstraktní závazek naopak nemá vyjádřenou kauzu, proč má být plněno. Abstraktní závazky požívají právní ochrany pouze tam, kde to výslovně stanoví zákon.

Obecně platí, že kauza nemusí být vyjádřena při vzniku závazku, ale věřitel má povinnost kauzu prokázat (např. uzavření kupní smlouvy nebo smlouvy o dílo). Typickým abstraktním závazkem, u kterého se smlouva nemusí prokazovat, jsou závazky ze směnky (a jiných cenných papírů).

CVIČENÍ 2

Jaký je rozdíl mezi závazky synallagmatickými a asynallagmatickými?

Závazky dále můžeme dělit na závazky úplatné a závazky bezúplatné, a to podle toho, zda je úplata poskytnuta či nikoliv. Většina závazků je přitom koncipována jako závazky úplatné (např. smlouva kupní). Jako příklad smlouvy bezúplatné může sloužit např. smlouva darovací. Dále existují i typy smluv, které mohou být uzavřeny i jako úplatné, i jako bezúplatné, což platí například pro zápůjčku.

Obecně v souladu s ust. §1792 občanského zákoníku platí, že pokud ze smlouvy plyne úplatnost, avšak není ujednána její výše či způsob, jakým bude tato výše určena, platí, že úplata byla ujednána ve výši obvyklé v době a v místě uzavření smlouvy. Nepodaří-li se takto výši úplaty určit, určí ji soud na základě obsahu smlouvy, povaze plnění a zvyklostí.

PŘÍKLAD 1.1

Nejvyšší soud, 23 Cdo 298/2009 ze dne 26. 3. 2009

Fakta:

Mezi stranami smlouvy kupní smlouvy o prodeji jatečných zvířat bylo sjednáno, že cena pro jednotlivé dílčí dodávky jatečných zvířat se bude v zásadě stanovovat na základě situace na trhu s vepřovým a hovězím masem s tím, že bude mezi kupujícím a prodávajícím sjednávána vždy na každý kalendářní týden.

Cena za dodávku měla být projednána vždy do 10 dnů před tímto termínem. Pro úroveň ceny je rozhodná konkurenční cena v ČR s ohledem na ceny v zemích Evropské unie. Zároveň bylo stanoveno, že pokud nedojde k dohodě o ceně na stanovené období, dodávka nebude realizována a snižuje se o množství dohodnuté na toto období.

Otázka:

a) Byla platně sjednána kupní smlouva, resp. byla platně ve smlouvě určena kupní cena?

b) Může v tomto případě určit soud kupní cenu na základě obsahu smlouvy, povaze plnění a zvyklostí?

Odpověď:

a) Ne. b) Ne.

Předmětná ujednání o kupní ceně nelze chápat jako stanovení způsobu jejího dodatečného určení, jak zákon umožňuje, a nelze je chápat ani jako vůli stran uzavřít smlouvu bez určení kupní ceny. Kupní smlouvě tedy chybí jedna z podstatných náležitostí (způsob uzavření kupní ceny) a je tedy neplatná.

Strany si pouze dohodly, že kupní cenu stanoví pro jednotlivé dílčí dodávky dohodou až podle situace na trhu a nedojde-li k dohodě o ceně, dodávka nebude realizována. Z takového ujednání nelze dovodit, že si strany dohodly, že chtějí uzavřít kupní smlouvu bez určení ceny. Ze smluvního ujednání vyplývá úmysl obou stran uzavřít kupní smlouvu s určením ceny, ale až se na výši kupní ceny dohodnou, a nedohodnou-li se, nebude smlouva uzavřena. Za takové situace, dokud není učiněna mezi účastníky smlouvy dohoda o kupní ceně – podstatné náležitosti kupní smlouvy, nelze dospět k závěru, že kupní smlouva platně vznikla.

Další možné dělení závazků představuje rozlišování na závazky hlavní a vedlejší (akcesorické). Závazek hlavní je přitom závazkem primárním, přičemž závazek vedlejší přistupuje k hlavnímu závazku a je na něm závislý (sleduje jeho osud). Závazek vedlejší je se závazkem hlavním spjat zejména co se týče splatnosti a zániku závazku. Mezi akcesorické závazky patří převážně zajišťovací instituty (např. ručení, zajišťovací převod práva, zástavní právo).

Konečně podle míry typizace pak definujeme závazky:

- nominátní,
- inominátní.

Nominátní závazek je závazek typový, pojmenovaný, tedy jedná se o tzv. smluvní typy. Tyto jsou popsány zejména v občanském zákoníku, případně ve zvláštních právních předpisech. Závazek inominátní je naproti tomu atypický, nepojmenovaný. Inominátní závazek nelze podřadit pod žádný v zákoně definovaný smluvní typ. Strany inominátního závazku si tak musí dostatečně určitě ujednat jednotlivá práva a povinnosti.

Dále je vhodné se zmínit o tzv. naturálních závazcích. Jedná se o závazky, které není možné vymáhat použitím donucení, neboť plnění je možno poskytnout pouze dobrovolně ze strany dlužníka. Avšak pokud již bylo plnění ze strany dlužníka poskytnuto, nelze se jeho vrácení domáhat. Tedy věřitel je oprávněn požadovat plnění po dlužníkovi existuje, avšak nemůže jej vynutit (věřiteli nemůže být přiznán nárok soudem).

Jedná se o závazky, které z určitých důvodů nejsou právem chráněny (např. za určitých okolností výhra ze sázky, hry nebo losu dle § 2874 a násl. nového občanského zákoníku, stejně tak i pohledávky ze zápůjčky nebo úvěru do hry nebo sázky) nebo jejichž vymahatelnost se oslabila v důsledku uplynutí promlčecí lhůty.

CVIČENÍ 3

Je leasingová smlouva závazkem nominátním, nebo inominátním?

1.2.3 Vznik závazků

Závazky mohou vzniknout na základě různých právních skutečností. Tradičně se závazky rozlišují na závazky vzniklé:

- ze smlouvy,
- z deliktu,
- z jiných právních skutečností.

Podrobněji můžeme důvody, z jakých závazky vznikají, vymežit následujícím způsobem:

- smlouva – dvoustranné nebo vícestranné právní jednání,
- jednostranné právní jednání – např. veřejný příslib, slib daru, záruční prohlášení,
- rozhodnutí orgánu veřejné moci – toto musí být konstitutivní, tedy zakládající nová práva a povinnosti, např. vypořádání spoluvlastnictví,
- protiprávní jednání – jedná se o porušení dobrých mravů, porušení zákonné či smluvní povinnosti,
- právní událost – např. protiprávní stavy vzniklé nezávisle na lidské vůli (živelná pohroma),
- na základě jiné právní skutečnosti – např. v souvislosti s nálezem.

1.2.4 Společné závazky

Pokud figuruje na straně dlužníka, nebo na straně věřitele (nebo u obou z nich současně) více osob, jedná se o tzv. společné závazky.

Rozlišujeme společné závazky:

- dílčí,
- solidární.

U závazků dílčích má každý ze spoludlužníků, nebo ze spoluvěřitelů povinnosti týkající se pouze svého dílu na společném závazku. Každý z účastníků tedy vystupuje vůči svému dílu v daném závazku jako samostatný dlužník, nebo samostatný věřitel.

U společných závazků jsou však častější závazky solidární. Jejich podstatou je, že přestože na jedné straně závazku vystupuje více osob, fakticky vůči druhé straně působí jako jedna osoba. Rozlišujeme přitom solidaritu:

- pasivní,
- aktivní.

Pasivní solidarita představuje mnohost dlužníků. Platí pak, že věřitel může chtít celé plnění po kterémkoliv z dlužníků. Dlužník, který byl o to věřitelem požádán, je povinen věřiteli plnit. S ostatními spoludlužníky se poté vypořádá dle výše jejich podílů na společném závazku.

Aktivní solidarita představuje více subjektů na straně věřitele. Dlužník pak může plnit kterémukoliv z věřitelů, kteří se poté spolu vyrovnají dle svých dílů na daném závazku.

CVIČENÍ 4

Pan Stanislav Prokop půjčil celkem 1 000 000 Kč svým dvěma dětem, Martinovi a Sylvii, aby jim umožnil zajistit si vlastní bydlení. Každému z dětí poslal na účet 500 000 Kč. Dle uzavřené smlouvy mezi p. Prokopem a jeho dětmi je každé z dětí povinno vrátit 500 000 Kč otci do deseti let. Jedná se o závazek dílčí, nebo solidární?

Dále rozlišujeme tzv. závazky nedílné (nedělitelné) a závazky dělitelné. V souladu s ust. § 1869 občanského zákoníku může nedělitelné plnění věřitel požadovat na kterémkoli z několika dlužníků. To však neplatí, pokud z povahy závazku plyne, že dluh může být splněn jen společnou činností dlužníků. Jedná se např. o vystoupení hudební nebo taneční skupiny.

Nedílný předmět plnění nezakládá solidaritu věřitelů. Dlužník je tedy oprávněn plnit kterémukoli ze spoluvěřitelů s účinkem pro všechny, není však bez souhlasu ostatních povinen tak učinit. Dlužník je povinen plnit buď všem spoluvěřitelům najednou (přípouští-li to povaha plnění) anebo pouze jednomu z nich se souhlasem ostatních.

Závazky dělitelné jsou naopak takové, u kterých nečiní problém plnění rozdělit na více částí, případně rozdělit plnění mezi několik osob (typicky např. závazky peněžité).

U správy společných závazků se postupuje obdobně jako u správy společné věci, tedy každý ze spoluvěřitelů nebo spoludlužníků je oprávněn k účasti na správě a rozhoduje se většinou hlasů.

1.3

Promlčení a prekluze

U závazků je rovněž důležité vysvětlit pojmy promlčení a prekluze. Promlčení znamená neuplatnění práva v zákonem stanovené promlčecí lhůtě. Když marně uplyne promlčecí lhůta, právo se oslabuje v tom smyslu, že jeho uplatnění a vymáhání prostřednictvím soudního sporu je vyloučeno, pokud při něm dlužník vznesne námitku promlčení.

Dlužník po uplynutí promlčecí lhůty není povinen plnit. Pokud však dlužník dluh splní, nemůže požadovat vrácení toho, co plnil (závazek dále existuje jako tzv. naturální obligace). Promlčují se všechna majetková práva s výjimkou těch, o nichž tak stanoví zákon (např. právo vlastnické či právo na výživné se nepromlčuje). Obecná délka promlčecí lhůty je 3 roky, zákon však v mnoha případech stanoví promlčecí lhůty jiné.

Prekluze znamená neuplatnění práva v zákonem stanovené prekluzivní lhůtě, v důsledku čehož právo zaniká. Dlužník v případě vymáhání prostřednictvím státního orgánu nemusí vznášet námitku, že již prekluzivní lhůta uplynula, soud k ní přihlédne z úřední povinnosti. Prekluzivní lhůty jsou v soukromém právu méně časté.

Shrnutí kapitoly

- Majetková práva se dělí na práva absolutní a práva relativní.
- Právo absolutní je charakterizováno tím, že působí vůči každému; svědčí individuálně určené osobě, zatímco ostatní mají povinnost oprávněného při výkonu práva nerušit.
- Relativní právo působí jen mezi danými osobami, kdy věřitel má právo na plnění od určitého dlužníka.
- Závazek představuje vztah mezi věřitelem a dlužníkem, kdy věřitel má od dlužníka právo na určité plnění (pohledávku), zatímco dlužník má povinnost věřiteli plnění (dluh) poskytnout.
- Obsahem závazku jsou vzájemná práva a povinnosti jejich subjektů, přičemž se jedná o povinnost něco dát, něco konat, něco strpět, něco nekonat.
- Závazky můžeme dělit na kauzální x abstraktní, úplatné x bezúplatné, hlavní x vedlejší, nominátní x inominátní.
- Závazky vznikají ze smlouvy, z deliktu, nebo z jiných právních skutečností.
- Pokud na některé ze stran závazku vystupuje více osob, hovoříme o společných závazcích.
- Společné závazky mohou být dílčí nebo solidární.

Klíčová slova

- Absolutní práva
- Relativní práva
- Závazek
- Smlouva
- Nominátní závazek
- Inominátní závazek
- Závazek kauzální
- Závazek abstraktní
- Aktivní a pasivní solidarita

Řešení ke cvičením

Cvičení 1

Mezi věcná práva k věci cizí patří např. právo stavby, zástavní a zadržovací právo, nebo věcná břemena.

Cvičení 2

Závazky synallagmatické představují vzájemně podmíněná plnění (např. smlouva o dílo, u které je provedení díla provázáno s uhrazením ceny díla). U asynallagmatických závazků pak není plnění vzájemně podmíněno povinností druhé strany (např. u povinnosti k náhradě škody).

Cvičení 3

Leasingová smlouva není v zákoně výslovně popsáným smluvním typem, jedná se tedy o závazek (smlouvu) inominátní.

Cvičení 4

Z popisu případu vyplývá, že se jedná o závazek dílčí. Přestože se jedná o jedinou smlouvu, každý z dlužníků se zproští své povinnosti vůči věřiteli tím, že mu uhradí svůj díl závazku (500 000 Kč).

Otázky s možností výběru odpovědí

- Pro relativní majetková práva platí:
 - Jsou platné vůči všem.
 - Patří mezi ně závazkové právo.
 - Jsou vymezena v občanském zákoníku.
 - Jsou vymezena v majetkovém zákoně.
 - Působí mezi individuálně určenými subjekty.
- Závazky můžeme dělit na:
 - Kauzální x abstraktní.
 - Dobrovolné x povinné.
 - Nominátní x inominátní.
 - Úplatné x bezúplatné.
 - Soukromé x veřejné.
- Pro solidární závazky platí:
 - Aktivní solidarita vzniká na straně dlužníků.
 - Aktivní solidarita vzniká na straně věřitelů.
 - Jedná se o společné a nerozdílné plnění.
 - Dlužník musí na vyzvání věřitele plnit a poté se vyrovná s ostatními spoludlužníky.
 - Dlužník může plnit kterémukoliv z věřitelů, kteří se poté spolu vyrovnají.

Řešení k otázkám s možností výběru odpovědí

Správné odpovědi: 1b, c, e; 2a, c, d; 3b, c, d, e

2

kapitola

Smlouva